

Rene Pure: İzmir'in Akıbeti

Posted on 28/10/2014

Fransız gazeteci, yazar Rene Pure 1922 'de "İzmir'in Akıbeti" belgesel kitabını Paris 'te yayınlamıştır. Bilindiği gibi Sevr Anlaşması 10 Ağustos, 1920'de imzalanmış, ancak Kemalistlerin Ankara hükümeti Anlaşmayı tanımayıp, ayrıca Fransa, İtalya ve özellikle de Bolşevik Rusya'dan (10 milyon Ruble değerinde altın, silah ve cephane) aldığı destekle Kilikya 'da Ermenilere, Doğuda Ermenistan Cumhuriyeti 'ne, Batıda ise Yunanlılara karşı saldırıya geçmişti. 1922'de Kuva-i Milliye güçleri İzmir'e girdi ve şehri ateşe verdi.

İzmir kıyımı nitelik ve vahşet bakımından Abdülhamid dönemi katliamları ile Ermeni Soykırımının bariz bir uzantısıydı. Bu kıyımın gerçekleştirilmesine, niteliği itibariyle, kuşkusuz, tamamen Ermeni karşıtı olan ve 16 Mart, 1920'de imzalanan Moskova Anlaşması büyük olanak sağlamıştır. Bu arada İzmir kıyımına Ernest Hemingway'ın da tanık olduğunu ve onun izlenimlerine ayrıca değineceğimizi de belirtelim. Rene Pure 'nin 2001 'de Soykırım Müze-Enstitüsü tarafından Varujan Poğosyan'ın tercümesiyle yayımlanan "İzmir 'in Akıbeti " kitabından bir bölüm (s. 9-12) aktarıyoruz.

İZMİR'İN AKİBETİ

Katliamlar şehrin Ermeni mahalesinde her an yoğunlaşırken, düzenli Türk askeri birlikleri ile milis güçleri Rum mahallesi üzerinden kuzey istikametinde ilerlemekteydi. "Times'ın" Kostantinopol muhabiri 16 Eylül tarihli haberinde, havagazı tesislerini koruyan İngiliz deniz piyade taburunun, büyük yangın (İzmir) öncesinde, Türk askerlerinin sokak ortasında rastgele Rum kadınların ırzına geçtiğine tanık olduğunu bildirmekteydi. Havagazı sayaçlarını kontrol altında tutmaktan başka her hangi bir eyleme kalkışmamaları yönünde

kesi emir aldıkları için, İngiliz denizciler duruma müdahale edememişti.

Kadın ve kızların kaçırılması Türk askerlerinin eski geleneklerinden olup, bunun kanıtları oldukça fazla, davranış ise bir o kadar iğrençtir. Kadınların ırzına kocalarının veya babalarının gözleri önünde geçmekte, her hangi bir şekilde müdahale edeni katletmekteydiler. İngiliz kuruluşlarından birinde çalışmakta olan bir Rum, saldırı anında gizlendiği için babasının katline, karısı ile kızma yapılan tecavüze şahsen tanık olmuştu. Amerikan vatandaşlığına geçen bir Levanten, aynı manzarayla karşıladıktan sonra intihar etmişti. Yoldan geçen Avrupalıların tutuklanıp, sonra yağmalanmasına gelince, bunlar olağan vakalardı.

Amerikan "Litshilde" Torpidosunun kaptanı G. B. Lods, İngiliz birlikleri çekildikten sonra, emrindeki beş denizciyle, altı İngiliz vatandaşını ölümden kurtarmıştı. Her şeye rağmen İzmir'de Avrupalılar da kayıp verdi. Aynın 13 'ünde İngiliz Konsolosluğuna giren Türkler, orada evrakları tanzim etmekte olan bir çalışanı katlettiler. Onlar ayrıca iki posta memurunu da katletmiş, cesetlerden birinin eline, alaya almak için, küçük bir İngiliz bayrağı tutuşturmuştu. Ayrıca yaşlı bir Evangelist olan L. Maltas ile özürlü bir İtalyan ve onun kızkardeşi de öldürüldü.

Bir Amerikalı tanık, Türk milis güçlerinin Fransız Kızıl Haçına mensup hemşireye amansızca saldırılarını kendi gözleriyle gördüğünü anlattı. Bu vakaya kıyıda demirlemiş torpidonun güvertesindeki Fransız denizciler de tanık olmuş, hatta denizcilerden biri sinirlenerek, karabinaya sarılıp, caniye ateş etmiş. Beşinci atışta mermiyi eşkiyanın beynine saplayan denizci, onu yere sermeyi başarır.

Ermenilerin koğuşturması, katliam ve yağmalar aynın 12'sine kadar sürdü. Bay T. Roi-Treloar aynın 11 'de Ermenileri yüzer kişilik gruplar halinde Vilayet Konağına götürüp, orada katlattıklarını bildiriyordu. Aynın 12'sinde Bay T. Roi-Treloar Ermenilerin takibatına şahsen tanık olmuş. Türkler İngiliz konsolosluğunun bahçesine sığınan bir Ermeniye kendilerine

teslim etmeleri talebinde bulunur. Tanığımız bu konuda bakın ne diyor:” O esnada ben kıyı şeridindeki sokaklardan birindeydim, Amerikan deniz subaylarının hemen yanında. Denizci birliğimiz biraz ilerimizdeydi. Aniden karşımızda üç Türk belirdi, iki Ermeniye ite kaka önlerine katmış sürmekteydiler. Ermenilerden biri suya atladı, Amerikan gemisine ait sandalın arkasına saklanmak için yüzmeye başladı. Türkler, denizcilere aldırış etme gereğini dahi duymadan, derhal ateş açtılar. Diğer Ermeniye de öldürdükten sonra, hiç bir şey olmamışçasına yollarına devam ettiler. Ermeni katliamları salı akşamı da sürdü, yüzlerce insan boğazlandı. Ertesi gün etrafa öylasine ağır bir koku yayılmıştı ki, bazı mahallelere yaklaşamıyorduk”.

Bunları anlattıktan sonra Bay T. Roi-Treloare: “Hayatını tehlikeye atarak, öldürülenleri gömmeye, böylece insanların acılarına melhem olmaya çalışan İngiliz Pastör Sayın Dobson da, en iğrenç vahşete şahsen tanığı olmuş. Kendisi, ben ve daha birçokları gördüklerimiz hakkında, önemli değil hangisi olursa olsun, komisyonlardan birine ifade vermeye hazırız” diye, eklemektedir.

Aynı konu üzerine Sait Çetinoğlu'nun yazısı:

[İzmir 1922: Hıristiyan Hayatı O Gün İzmir İskelesinde Çok Ucuzdu. Sonrasında da!](#)